

6. Ostapenko, I.O. (2017, October 27). Zasnuvannia viiskovoi politsii yak orhanu pidtrymky pravoporiadku u viiskovomu harnizoni. [Establishment of the military police as a law and order support body in the military garrison]. *Pravookhoronna funktsiia derzhavy: teoretyko-metodolohichni ta istoryko-pravovi problemy: tezy dop. kruhloho stolu*. 153-155. [in Ukrainian].

7. Pro Viiskovu sluzhbu pravoporiadku u Zbroinykh Sylakh Ukrainy. (2002, March 7). [On the Military Service of Law and Order in the Armed Forces of Ukraine]. *Zakon Ukrainy №3099*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3099-14> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 9.05.2024

УДК 342.951

DOI: 10.36550/2522-9230-2024-16-75-79

Гриценко Володимир Григорович,
доктор юридичних наук,
професор, заслужений юрист України,
професор кафедри права та правоохоронної діяльності
Центральноукраїнського державного університету
імені Володимира Винниченка
v.gritsenko69@gmail.com
ORCID ID: 0000-0003-4813-6153

Сокурєнко Олена Анатоліївна,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри галузевого права та правоохоронної діяльності
Центральноукраїнського державного
університету імені Володимира Винниченка
olena7842@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-8169-3720

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ОРГАНАМИ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У статті досліджено адміністративно-правове забезпечення державної та національної безпеки органами Служби безпеки України в умовах воєнного стану. Наголошено, що дана тематика є дуже актуальною і важливою для розуміння складних викликів, перед якими стоїть сучасна Україна.

Акцентовано увагу, що правове забезпечення національної безпеки охоплює широкий спектр правових норм, механізмів та інструментів, спрямованих на забезпечення безпеки держави в усіх її аспектах.

Визначено, що Служба безпеки України є важливим суб'єктом адміністративно-правового забезпечення в умовах воєнного стану та її діяльність є ключовою для забезпечення національної безпеки та стабільності країни. Це вимагає від СБУ високої професійної підготовки, стратегічного мислення та ефективного використання ресурсів для забезпечення захисту інтересів України в складних умовах сучасного геополітичного середовища.

Наголошено, що органи Служби безпеки України мають чітко визначені повноваження та обов'язки в умовах воєнного стану, що регулюються відповідним законодавством.

Визначено, що забезпечення суб'єктивних прав населення СБУ здійснює внутрішню і зовнішню адміністративну діяльність із застосуванням сукупності спеціальних юридичних форм і методів регулювання. Внутрішня діяльність спрямовується на впорядкування та управління відомчої системи зсередини, зовнішня діяльність – передбачає забезпечення адміністративно-правового регулювання реалізації, охорони та захисту суспільних відносин, учасниками яких є невідконтрольні суб'єкти.

Окреслено, що адміністративне забезпечення охоплює питання правопорядку та захисту прав людини під час воєнного стану. Служба безпеки зобов'язана забезпечувати законність своїх дій та захищати права громадян під час проведення спеціальних заходів.

Ключові слова: Служба безпеки України, адміністративно-правове забезпечення, державна безпека, національна безпека, права і свободи людини і громадянина, правоохоронні органи, правоохоронна діяльність.

Grytsenko V., Sokurenko O. ADMINISTRATIVE AND LEGAL PROVISION OF STATE AND NATIONAL SECURITY BY BODIES OF THE SECURITY SERVICE OF UKRAINE UNDER THE CONDITIONS OF THE STATE OF MARTIAL

Випуск 16. 2024

© В.Г.Гриценко, О.А.Сокурєнко, 2024

The article examines the administrative and legal provision of state and national security by the bodies of the Security Service of Ukraine under martial law. It was emphasized that this topic is very relevant and important for understanding the complex challenges facing modern Ukraine.

Attention is drawn to the fact that the legal provision of national security covers a wide range of legal norms, mechanisms and tools aimed at ensuring the security of the state in all its aspects.

It was determined that the Security Service of Ukraine is an important subject of administrative and legal support in the conditions of martial law and its activities are key to ensuring national security and stability of the country. This requires the SBU to have high professional training, strategic thinking and effective use of resources to ensure the protection of Ukraine's interests in the complex conditions of the modern geopolitical environment.

It was emphasized that the bodies of the Security Service of Ukraine have clearly defined powers and duties in the conditions of martial law, which are regulated by the relevant legislation.

It was determined that the SBU carries out internal and external administrative activities with the application of a set of special legal forms and methods of regulation to ensure the subjective rights of the population. Internal activity is aimed at organizing and managing the departmental system from the inside, external activity involves ensuring administrative and legal regulation of the implementation, protection and protection of public relations, the participants of which are non-controlled subjects.

It is outlined that administrative support covers issues of law and order and protection of human rights during martial law. The security service is obliged to ensure the legality of its actions and protect the rights of citizens during special events.

Key words: Security Service of Ukraine, administrative and legal support, state security, national security, human and citizen rights and freedoms, law enforcement agencies, law enforcement activities.

Постановка проблеми. Україна переживає складний період у своїй історії, пов'язаний з військовим конфліктом та постійною загрозою для її територіальної цілісності. У цих умовах питання забезпечення державної та національної безпеки набувають особливого значення, особливо в контексті ролі та діяльності Служби безпеки України (СБУ).

СБУ виконує широкий спектр завдань у сфері збереження безпеки та захисту національних інтересів в умовах воєнного конфлікту. Це включає контррозвідальну діяльність, боротьбу з тероризмом, забезпечення кібербезпеки та запобігання внутрішнім загрозам.

В умовах воєнного стану виникає необхідність у введенні спеціальних правових режимів, які забезпечують ефективність дій українських спецслужб. Одночасно важливо дотримання принципів правової держави та захист прав громадян.

Тому, дослідження адміністративно-правового забезпечення державної та національної безпеки органами Служби безпеки України в умовах воєнного стану є дуже актуальною і важливою для розуміння складних викликів, перед якими стоїть сучасна Україна. Вона вимагає комплексного підходу до забезпечення безпеки та захисту прав громадян в умовах військового конфлікту та загроз.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вивченням питань адміністративно-правового забезпечення державної та національної безпеки органами Служби безпеки України в умовах воєнного стану займалися провідні науковці: М. Ануфрієва, В. Антонова, Ю. Бабкова, С. Белай, Ю. Битяк, О.Власюк, В. Кондратенко, М. Корнієнко, В.Ліпкан, А.Михненко, А. Мосейко, В. Настюк, С.Пономарьова, Є.Смірнова, К. Тарасенко, В. Ткаченко, М. Цюрупа, О. Шмоткін та інші.

Мета статті полягає у дослідженні основних аспектів адміністративно-правового забезпечення державної та національної безпеки органами Служби безпеки України в умовах воєнного стану.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відповідно до положень Закону України No 2469-VIII «Про національну безпеку України»: безпека – стан захищеності життєво важливих інтересів особи, суспільства та держави від внутрішніх та зовнішніх загроз. Тому у найбільш загальному вигляді з адміністративно-правовим забезпеченням національної безпеки пов'язані формування та практична реалізація (функціонування) комплексу адміністративно-правових засобів, які створюють умови для належної захищеності життєво важливих інтересів особи, суспільства та держави від внутрішніх та зовнішніх загроз [1].

Правове забезпечення національної безпеки у широкому сенсі охоплює всю сукупність соціально-правових елементів і весь процес вироблення юридично значущих заходів (засобів, прийомів, способів) та використання їх у практичній діяльності суб'єктів права щодо впливу на предмет юридичного регулювання для досягнення фактичних результатів у практиці захисту та охорони національної безпеки держави [2].

У вузькому значенні правове забезпечення національної безпеки постає як система законодавчих, інших нормативних актів, регулюючих організацію та діяльність суб'єктів адміністративних правовідносин за умов реалізації приписів захисту та охорони національної безпеки держави [2].

Таким чином, правове забезпечення національної безпеки охоплює широкий спектр правових норм, механізмів та інструментів, спрямованих на забезпечення безпеки держави в усіх її аспектах. Основні аспекти правового забезпечення національної безпеки включають:

1. Конституційні засади: Основним документом, що визначає правові засади національної безпеки, є Конституція країни. Вона встановлює основні принципи державної безпеки, обов'язки держави щодо захисту територіальної цілісності, суверенітету та безпеки громадян.

2. Законодавство про оборону та безпеку: Держава приймає закони, які регулюють організацію, функціонування та діяльність військових та цивільних структур, що забезпечують безпеку країни. Це включає закони про оборону, правоохоронні органи, розвідку, кібербезпеку тощо.

3. Міжнародне право: Україна в рамках міжнародних договорів та конвенцій зобов'язана дотримуватися міжнародних норм і стандартів у сфері безпеки. Міжнародне право встановлює правила взаємодії між державами та механізми вирішення конфліктів.

4. Захист прав та свобод громадян: Правове забезпечення національної безпеки передбачає не лише захист від зовнішніх загроз, а й забезпечення прав та свобод громадян в умовах військових конфліктів чи введення режиму надзвичайного стану.

5. Адміністративно-правове забезпечення: Це включає розроблення і впровадження спеціальних правових режимів під час воєнного стану чи інших надзвичайних ситуацій, що дозволяє ефективно управляти кризовими ситуаціями та забезпечувати безпеку населення.

Правове забезпечення національної безпеки є важливим компонентом суспільного життя, забезпечуючи стабільність, безпеку та захист інтересів держави та громадян в умовах змінюваного світового порядку та геополітичних викликів.

В нашому дослідженні, об'єктом є саме адміністративно-правове забезпечення державної та національної безпеки органами Служби безпеки України в умовах воєнного стану.

Доречно, В. Левківська, виділяє такі особливості адміністративно-правового забезпечення національної безпеки у сучасних умовах:

- багато в чому він детермінований специфікою конституційно-правового розвитку держави на конкретно-історичному етапі;

- адміністративно-правове забезпечення національної безпеки спрямоване на реалізацію однієї з найважливіших функцій сучасної держави – функції забезпечення національної безпеки;

- адміністративно-правове забезпечення національної безпеки носить системний характер, воно найтіснішим чином пов'язане з державним управлінням у всіх сферах державної та суспільної життєдіяльності: економічної, адміністративно-політичної, соціально-культурної, що проявляється у виділенні самостійних видів національної безпеки та наділенні органів безпеки конкретними повноваженнями щодо їх забезпечення;

- роль адміністративно-правового забезпечення національної безпеки посилюється в умовах нестійкості політичної та економічної систем, нерозвиненості демократичних інститутів, слабкості громадянського суспільства, низької загальної та правової культури державних службовців та більшості населення;

- на адміністративно-правовому забезпеченні національної безпеки позначається посилена централізація управління в галузі національної безпеки, процеси децентралізації якої практично не торкнулися;

- провідну роль в адміністративно-правовому забезпеченні національної безпеки відіграють органи національної безпеки, які є складовою системи виконавчої влади держави, наділені як правостановлюючими, так і правореалізуючими адміністративними повноваженнями [2].

Відповідно, Служба безпеки України є важливим суб'єктом адміністративно-правового забезпечення в умовах воєнного стану та її діяльність є ключовою для забезпечення національної безпеки та стабільності країни. Це вимагає від СБУ високої професійної підготовки, стратегічного мислення та ефективного використання ресурсів для забезпечення захисту інтересів України в складних умовах сучасного геополітичного середовища.

Для здійснення передбачених законодавством завдань СБУ наділена рядом прав і обов'язків. Серед яких доцільно виділити обов'язок: 1) здійснювати інформаційно-аналітичну роботу в інтересах ефективного проведення органами державної влади та управління України внутрішньої і зовнішньої діяльності, вирішення проблем соціально-економічного будівництва та інших питань, пов'язаних з національною безпекою України; 2) здійснювати заходи, пов'язані з охороною державних інтересів у сфері зовнішньополітичної та зовнішньоекономічної діяльності; 3) виявляти, припиняти та розкривати кримінальні правопорушення, розслідування яких віднесено законодавством до компетенції СБУ, проводити їх досудове розслідування; розшукувати осіб, які переховуються у зв'язку із вчиненням зазначених кримінальних правопорушень 4) здійснювати контррозвідувальну діяльність. Крім того, роль у забезпеченні міжнародної співпраці та обміну інформацією з партнерськими службами є критично важливою. Спільно з іншими країнами СБУ координує зусилля у боротьбі з тероризмом, транснаціональною злочинністю та іншими загрозами, які мають потенційно негативний вплив на стабільність у регіоні [4, с. 308].

Таким чином, можемо погодитися з О. Власюк і О. Шмоткієм, які зазначають, що СБУ виступає державним органом спеціального призначення з правоохоронними функціями, що забезпечує державну безпеку. Вона є складовою національної безпеки [6, с. 450], головний об'єкт якої – права та свободи людини й громадянина [7, с. 270]. Тому органи названої спеціальної служби не лише здійснюють охорону суб'єктивних прав громадян під час виконання правоохоронних функцій, гарантують їхнє дотримання у своїй правозастосовній діяльності, а й сприяють втіленню у практичну площину інших елементів такого юридичного механізму. Лише за повного забезпечення державної безпеки без загроз і ризиків створюються

умови для реалізації міжнародноправових стандартів прав людини [8].

На думку, М. Швайки, для сприяння ефективному функціонуванню національного юридичного механізму забезпечення суб'єктивних прав населення СБУ здійснює внутрішню і зовнішню адміністративну діяльність із застосуванням сукупності спеціальних юридичних форм і методів регулювання. Внутрішня діяльність спрямовується на впорядкування та управління відомчої системи зсередини, зовнішня діяльність – передбачає забезпечення адміністративно-правового регулювання реалізації, охорони та захисту суспільних відносин, учасниками яких є невідконтрольні суб'єкти. За такої діяльності важливе значення має також організація здійснення взаємодії СБУ з іншими публічними органами, громадянами, тощо [8].

Отже, з урахуванням вище зазначеного, можемо впевнено наголосити, на тому, що адміністративно-правове забезпечення державної та національної безпеки органами Служби безпеки України в умовах воєнного стану має на меті забезпечення ефективного функціонування цієї ключової структури для захисту суверенітету, територіальної цілісності та національних інтересів України в умовах зовнішньої агресії чи внутрішньої небезпеки.

Крім того, адміністративне забезпечення охоплює питання правопорядку та захисту прав людини під час воєнного стану. Служба безпеки зобов'язана забезпечувати законність своїх дій та захищати права громадян під час проведення спеціальних заходів.

Висновки. Таким чином, адміністративно-правове забезпечення державної та національної безпеки органами Служби безпеки України в умовах воєнного стану є важливою складовою системи захисту країни від зовнішніх та внутрішніх загроз. Його ефективність залежить від чіткої виконавчої дисципліни, спроможності вчасно реагувати на кризові ситуації та готовності до комплексного використання різних інструментів і методів для забезпечення безпеки і стабільності національного простору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
2. Левківська В. М. Адміністративно-правове забезпечення національної безпеки. *Київський часопис права*. 2022. № 4. С. 83-88. URL: <http://kyivchasprava.kneu.in.ua/index.php/kyivchasprava/article/view/218/204>
3. Кобко Є. В. Адміністративно-правовий механізм забезпечення національної безпеки держави : монографія. Вінниця : ТВОРИ, 2022. 336 с.
4. Степанченко О. О. Понятійно-категорійний апарат контррозвідувального захисту Службою безпеки України економіки держави. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е.О. Дідоренка*. 2013. № 1. С. 307-312
5. Ярмак В. Х. Адміністративно-правовий статус Служби безпеки України. *Митна справа*. 2009. № 4 (64). С. 61-65.
6. Власюк О.С. Національна безпека України: еволюція проблем внутрішньої політики: Вибр. наук. праці. Київ: НІСД, 2016. 528 с.
7. Шмоткін О.В. Філософсько-правові аспекти діяльності Служби безпеки України по забезпеченню прав особи. *Наукові праці Одеської національної юридичної академії*. 2009. Т. 8. С. 270–277.
8. Швайка М.М. Місце і Служби безпеки України в реалізації адміністративно-правового механізму забезпечення прав і свобод громадян значення. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. С.282-286. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/287279/281186>

REFERENCES:

1. Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy. (2018, June 21). [On the national security of Ukraine]. *Zakon Ukrainy № 2469-VIII*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> [in Ukrainian].
2. Levkivska, V. M. (2022). Administratyvno-pravove zabezpechennia natsionalnoi bezpeky. [Administrative and legal provision of national security]. *Kyivskiy chasopys prava*. № 4. 83-88. Retrieved from: <http://kyivchasprava.kneu.in.ua/index.php/kyivchasprava/article/view/218/204> [in Ukrainian].
3. Kobko, Ye. V. (2022). Administratyvno-pravovyi mekhanizm zabezpechennia natsionalnoi bezpeky derzhavy. [Administrative and legal mechanism for ensuring the national security of the state]. *Monohrafiia*. 336. [in Ukrainian].
4. Stepanchenko, O. O. (2013). Poniatiiino-katehoriinyi aparat kontrozvidualnoho zakhystu Sluzhboiu bezpeky Ukrainy ekonomiky derzhavy. [Conceptual and categorical apparatus of counterintelligence protection by the Security Service of Ukraine of the state economy]. *Visnyk Luhanskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav im. E.O. Didorenka*. № 1. 307-312. [in Ukrainian].
5. Yarmak, V. Kh. (2009). Administratyvno-pravovyi status Sluzhby bezpeky Ukrainy. [Administrative and legal status of the Security Service of Ukraine]. *Mytna sprava*. № 4 (64). 61-65. [in Ukrainian].
6. Vlasiuk, O.S. (2016). Natsionalna bezpeka Ukrainy: evoliutsiia problem vnutrishnoi polityky. [National security of Ukraine: evolution of domestic policy problems]. 528. [in Ukrainian].
7. Shmotkin, O.V. (2009). Filozofsko-pravovi aspekty diialnosti Sluzhby bezpeky Ukrainy po zabezpechenniu prav osoby. [Philosophical and legal aspects of the activity of the Security Service of Ukraine to ensure individual rights]. *Naukovi pratsi Odeskoi natsionalnoi yurydychnoi akademii*. T. 8. 270–277. [in Ukrainian].

8. Shvaika, M.M. (2023). Mistse i Sluzhby bezpeky Ukrainy v realizatsii administratyvno-pravovoho mekhanizmu zabezpechennia prav i svobod hromadian zachennia. [The role of the Security Service of Ukraine in the implementation of the administrative and legal mechanism for ensuring the rights and freedoms of citizens is important]. *Elektronne naukove vydannia «Analitychno-porivnialne pravoznavstvo»*. 282-286. Retrieved from: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/287279/281186> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 9.05.2024

УДК 343.97:332.3

DOI: 10.36550/2522-9230-2024-16-79-83

Гулак Олена Василівна,
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри адміністративного та фінансового права
Національного університету біоресурсів і природокористування України
lenagulac8118@ukr.net
ORCID ID: 0000-0001-9004-0185

Миколаєнко Роман Володимирович,
аспірант кафедри адміністративного та фінансового права
Національного університету біоресурсів і природокористування України
rvm.private@gmail.com
ORCID ID: 0009-0007-3140-4621

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ НОВЕЛИ ЗАПОБІГАННЯ Й ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ У СФЕРІ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН

Здійснено аналіз законодавства України в сфері протидії корупційним правопорушенням, що дозволив виявити найбільш вагомі ціннісні зміни, а саме: прийняття основного антикорупційного закону; створення профільного центрального органу виконавчої влади, як того вимагали норми міжнародних антикорупційних конвенцій; передбачення переліку антикорупційних обмежень по відношенню до суб'єктів владних повноважень та прирівняних до них осіб і відповідальності за їх недотримання; унеможливлення спільної роботи близьких осіб для категорій суб'єктів, що підпадають під дію базового антикорупційного закону; створення найбільш дієвих антикорупційних механізмів: реєстру осіб, що скоїли корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення та відкритого «реєстру електронних декларацій», що дозволяє будь-якому громадянину контролювати «добросесність» публічних службовців; та головне – вперше на законодавчому рівні регламентування залучення громадськості до формування та реалізації антикорупційної політики держави через відповідні механізми та інструментарій.

Дослідження системи суб'єктів запобігання й протидії корупції в нашій державі показало відсутність їх чіткого виокремлення та наявності нормативно-регламентованого переліку у нормативній площині. Водночас, створена ціла так звана «антикорупційна інфраструктура» у вигляді як новостворених суто антикорупційних органів, так і тих, діяльність яких пов'язана з протидією та запобіганням корупції. В залежності від рівня компетенції та повноважень кожного із владних суб'єктів запропоновано авторську систему органів запобігання й протидії корупції у сфері земельних відносин.

Зазначено, що розділом 3 «Запобігання корупції у пріоритетних сферах» Державної антикорупційної стратегії виокремлено сім блоків найбільш «корупційно-ризикованих» сфер, серед яких і сфера земельні відносин. Водночас, виокремлено десять проблем, які власне і мають бути вирішеними на основі норм Державної програми з реалізації Державної антикорупційної стратегії.

Ключові слова: запобігання корупції; протидія корупції; сфера земельних відносин; нормативно-правові засади; нормативні новели; державна антикорупційна стратегія; антикорупційні ризики.

Gulak O., Mykolaenko R. REGULATORY AND LEGAL NOVELS FOR PREVENTING AND COMBATING CORRUPTION IN THE SPHERE OF LAND RELATIONS

The author analyzes the legislation of Ukraine in the field of combating corruption offenses, which allowed identifying the most significant value changes, namely: adoption of the main anti-corruption law; creation of a specialized central executive body, as required by the norms of international anti-corruption conventions; provision of a list of anti-corruption restrictions on subjects of power and persons equated to them and liability for their non-compliance; impossibility of joint work of close persons for categories of subjects; creation of the most effective anti-corruption mechanisms: a "register of persons who have committed corruption and corruption-related offenses" and an open "register of electronic declarations" that allows any citizen to control the "integrity" of public officials; and most importantly, for the first time at the legislative level, regulation of public involvement in the formation and implementation of the state's anti-corruption policy through appropriate mechanisms and tools.

A study of the system of actors involved in preventing and combating corruption in our country has shown that there is